

Vidéki levelek.

I.

Fogaras, juliushó végén.

Tekintetes Szerkesztő Ur! Az a jelenség, hogy az utolsó néhány év alatt rohamosan emelkedett a tölgy épületfa ára, nem egészen örvendetes reánk nézve, mert nem egyedül a napról-napra fokozódó kereslet és kivitelben leli magyarázatát, hanem tölgyeseink rossz kezelés-okozta pusztulásában is.

Sok vidéket lehetne előszámlálni hazánkban, a hol pár évtizeddel ezelőtt még erdeink királya, a tölgy, díszlett, de a hol most, elég sajnós, kopasz hegyoldalakat, értéktelen bükkösöket vagy más alárendelt fanemekből álló cziherest találunk, melyben a tölgy már csak szórványosan fordul elő.

Az a mit itt általánosságban mondtam, ráillik Fogarasmegyének arra a részére is, mely az Olt vize és a fogarasi havasok közt terül el. A megyének ezen, mintegy 100 kilométerre kiterjedő vonalán ma már alig van több 2000 hold szépnek mondható tölgyesnél. Hogy ez a kis terület aránylag csekély évi hozamával nem bírja kielégíteni a szükségletet, természetes dolog.

Ha csak egy-két nagyobb építkezés válik is szükségessé, mindjárt érezhető a hiány s a kezelő tisztet valóságos ostrom alá veszik az érdekeltek, különösen mióta e tölgyesek birtokosa, a kincstár az azelőtt divott s a jövővel keveset számító rendszeretlen szállalást beszüntette és helyébe a pásztánkénti tarolást rendelte el. A pásztán termelt fa évente árverezés útján értékesítetik. A vállalkozó, a ki ekkor nem elég szemes s a kellő épületfaanyaggal nem látja el magát, vállalatának kivitelénél bizony szorult helyzetbe jöhet, mert az árverezés után még drága pénzen sem kaphat fát. De hát ez az ő baja! A gondos erdésznek nem egyedül a jelen hasznót, hanem egyuttal a jövőt is szem előtt kell tartania. Ügyelnie kell, hogy a rendes évi vágásterületnél nagyobb terület ne taroltassék, s másfelől, hogy a mi letaroltatik, újból be is erdősíttessék.

A fogarasi erdőgondnokság kerületében telepített tölgy-csemetekertek ezen előregondolásnak köszönik létüket. Ugy

mint más helyt, itt is a csemetekertek csak azon esetre szolgáltatják a szükséges ültető anyagot, ha egyik vagy másik okból nem rendelkezünk a kellő makk-készlet felett. Ma még a vetés a szabály, az ültetés pedig csak indokolt kivétel.

Hogy miért történik ez itt így, arra nem terjeszkedem ki, de ha tér akad soraim számára, elmondok még egyet-mást azon erdősítésekről, melyek mult a év őszén és a folyó év tavaszán a fogarasi erdőgondnokság kerületében foganatosítottak. A makk saját tölgyeseinkben szedetett, s a készlet egy része még az ősszel elvettett; másik része pedig részint az erdőőr, részint az erdőgondnok lakásának padlására rakatott. Emberemlékezet óta ez volt Fogarasmegyében az első mesterséges erdősítés, no de volt is bámuló elég! Munkaközben seregesen jöttek a falusiak — mint ők mondák — csodát nézni, s természetesen nem is kimélték a jó tanácsot „Kár uram azért a tengernyi pénzért, melyet bele vernek; nem kell nálunk az erdőt vetni, amúgy is megnő az, csak a természetre kell bízni. Mindenesetre jellemző dolog, nem ugyan a népre nézve, hanem erdőgazdasági állapotainkra nézve.

Természetesen folytattuk a munkát, s mondhatom igen jó sikerrel. Tavasszal, a mint a hó engedett, a kitelelt makk-készletre került a sor, kíváncsi voltam tehát, minő lesz az eredmény. A rendes, kéménnyel épített padláson a makk a fagynak vagy más bántalomnak még csak nyomát sem mutatta, a parasztház padlásán eltartott ellenben, bár az is szeccskával volt letakarva, végképen elpusztult, tökéletesen összeaszott.

A parasztházakban t. i. hiányzik a kémény, s a füst kénye-kedve szerint bejárhatja az egész tért, ez aztán a makk-készletet nem csak megóvta a fagytól, hanem túlságos melegével tönkre is tette.

Eszerint csak az épen maradt részt vethettem el a kitelelt makkból. Ez alkalommal gondosan megvizsgáltam a tavaszi vetéseket is, és úgy találtam, hogy a makk nagy része ép és duzzadt volt, biztos volt tehát a reményem, hogy ha valamely elemi csapás közbe nem jő, a várt siker ki nem maradhat. Megfogható feszültséggel lestem tehát az alkalmat később is, hogy vetéseimet megtekinthessem. Végre junius végén

kirándulhattam munkásságom helyére. A vetőkertben és a tisztásokban is az őszi vetés tökéletesen sikerült, a bevetett tér mintegy 90⁰/₀-án a legszebb egészséges tölgy csemeték díszlettek s már ekkor elérték a 10—15 cm. magasságot. Hézag csak ott mutatkozott, a hol a hóviz nagyobb pocsoltyákat képezett, ily helyeken a makk elrothadt. A tavaszi vetést is szépnek találtam, de az ősziivel sem mennyiségre, sem minőségre nem állotta ki a versenyt. A vetés ezen részénél ugyanis a makknak körülbelől 60—65⁰/₀-a kelt ki, s a csemeték magassága 8—10 cm. volt.

Figyelembe véve ezt az eredményt és azt, hogy az őszi napszám olcsóbb és a makk teleltetés nehézségei is elesnek, részemről az őszi vetést itt előnyösebbnek találtam.

Igaz ugyan, hogy az őszi vetésben a mezei egerek nagyobb pusztítást tehetnek mint a tavasziban, de minthogy ezen ellenségnek felette nagy elszaporodását már ősszel észre lehet venni, elővigyázók lehetünk, s ebben az esetben munkánkat kivételesen tavaszra hagyhatjuk.

Ercsényi Béla,
m. k. erdészjelölt.

II.

Bethlen, 1883-ik évi szeptemberhó.

Tekintetes Szerkesztő Ur! Szolnok-Dobokamegyének Bethlen községe, talán mióta létezik, nem volt gyűlhelye annyi fakereskedőnek, mint a lefolyt nyáron. Valóságos bucsujárást tartottak a messze földről ide sereglett fakereskedők. Lázás izgatottsággal kérdezősködtek lépten-nyomon gazdatiszttól, — lévén ezek a mi földesuraink szakavatott erdészei — bérlőtől s egyáltalában mindenkitől, a kiben legalább is egy-egy erdőinspektort (igy nevezik nálunk az udvari hajduból erdészeknek előléptetett szakférfiakat) vélték felismerni, hogy hol és merre vannak szép tölgyesek, és hogy merre lehet hántásra alkalmas erdőt találni, a mely szép, jó és mindenek-fölött olcsó legyen.

Azon szomorú jelenséggel állunk itt szemben, hogy szép országunkban a tölgy őserdők bizony már apadó, sőt kivesző-

félben vannak, a midőn a tölgy épületfa, de különösen a vasuti talpfa és dongafakereslet már oly vidéket is felkeres, melyen már rég lezajlott az őserdők fénykora.

Vannak itt ugyan némely erdőben még 300 éves tölgy aggastyánok, de ezek oly szórványosan fordulnak elő, hogy a régi jó idők hirmondóinál egyebeknek nem tekinthetők.

Legnagyobb része az e vidéken még létező tölgyzárdőknek a 60 és 150 év között mozog, melyekből épületfát igen, de dongafát vagy vasuti talpfát csak nagy fapazarlás mellett lehet nyerni.

Ezen tölgyzárdők magántulajdont képezvén, nem tartoznak hatósági felügyelet alá, pedig a mostani gazdálkodás mellett bizony némelyikére csakugyan ráférne az állam főhatósága.

A faeladásnak egy igen különös módját tapasztaltam a lefolyt nyáron az előbb jelzett erdőkben, mely a vevőre nézve igen nagy előnnyel, de az erdőbirtokosra és különösen az erdőre magára nézve felette nagy hátránnyal jár.

Ezen faeladásnál mellőztetett ugyanis az itt divó holdankénti árubabocsátása az állaboknak, s nem alkalmaztatott az eladásnak legokoszerűbb módja, a köbegység szerinti eladás sem, mert ettől a módtól az itteni erdőbirtokosok teljhatalmu gazdatisztjeinek és az erdő inspektorainak legnagyobb része irtózik, mivel még a köbegység fogalmával sincsenek tisztában, hanem megkötöttet az alku törzsszámra oly formán, hogy a vevő kénye-kedve szerint kiválasztja magának a neki legalkalmasabb és legmegfelelőbb faegyedeket, ezeknek átmérőjét mellmagasságban megméri, és bizonyos vastagságtól fölfelé megveszi átlagáron az alkalmasoknak talált törzseket.

Hogy a vevő ily eljárás mellett csak a legegészségesebb, legvaskosabb törzseket veszi meg, világos, hagyván az erdőbirtokosnak csúcsaszályos, girbe-gurba s egyéb hibái miatt csak tűzifára alkalmas törzseket vissza.

Szakértő ilyen faeladásoknál nem szokott igénybe vétetni, és pedig a vevő részéről azért, mert egy szakértővel szemben fortélyait nem értékesíthetné, az eladó részéről pedig azért, mivel a szakértő pénzbe kerül, a gazdatiszt pedig, vagy néha

még alárendeltebb egyén is, pl. egy erdőkerülő, ingyen ellenőrzi a vevőt vagy közegeit a törzsfelvételnél.

Az ilyen gazdálkodás nemcsak, hogy anyagilag közvetlen károsítja az erdőbirtokost, a mennyiben a vevő rendszeren kiszokta őt játszani, hanem közvetve magára az erdőre is felette hátrányos és a jövőre nézve kiszámíthatlan veszteséggel jár, még pedig azért, mivel az erdőnek szabályszerű felújítását akadályozza.

A kiválasztott törzsek kihasználása után a legtöbb erdőben a legeltetés csak úgy folytattatik, mint ezelőtt gyakoroltatott, a magból kelt csemetéket, vagy a fiatalabb tuskók hajtásait a legelő marha vagy juh lerágja, letapossa; ez így tart még egynéhány esztendeig, míg ismét egy jó faeladási alkalom kínálkozik, a midőn hasonlóképp a még valamire való törzsek kivételnek és magfáknak a már magtermésre képtelen egyedek meghagyatnak. A zárlatnak ily módon történt megszakitása s az erdőnek folytonos legeltetése okozzák aztán, hogy évről-évre több és több erdei gyom lepi el a talaj nap-sütötte helyeit, s mire a végvágás idejeje, s ezzel egyidejűleg a terület tilalom alá helyezése bekövetkezik, egy-egy tölgy-csemete már a ritkaságok közé tartozik.

Nagy bámulat fogja el néhány esztendő mulva aztán a szakértő praktikus gazdatisztet vagy erdőinspektort, a midőn azt tapasztalja, hogy a tilalmazott vágásokban a gyertyánt, mogyorót, nyirfát sat., szóval mindent lát, csak tölgyet nem, holott az ő okoskodása szerint oly helyesen lett a kihasznált vágásterület kezelve, hogy a tölgynél egyéb fanemnek nem is volna szabad rajta tanyáját felütni.

No de hamar megvizsgáztatódnak s hozzá még meg is magyarázzák a dolgot, mondván, hogy az a mi e szerencsétlen erdőkben történik, nem egyéb, mint a természet törvényének nyilatkozása, mivel egy és ugyanazon fanemnek 100 esztendőnél tovább egy helyen nőni nem szabad, még ha oda plántáltatik is.

Ilyen gazdálkodás folytán vesznek ki évről-évre erdeink diszét és nemzetgazdaságunk egyik kincsét képező tölgyszálerdőink; bizony, bizony! ráférne ezekre a magánbirtokosokra

is egy kis hatósági felügyelet! Ezért nem is veheti sokszor rossz néven az ember az egyszerű falusi gazdától azt a gyakran hangoztatott megjegyzést: „hogya hát az erdőörvény csak a parasztnak hozatott-e, és hogy miért szabad az uraknak erdejükben azt csinálni, a mi nekik tetszik?”

Az e vidéken megfordult kereskedőknek második csoportja cserhántásra alkalmas erdőket keresett, s habár az itt régóta alkalmazásban lévő rövid 6—10 éves fordáju sarjerdőüzem mellett igen sok a cserhántásra alkalmas állab, üzletet még sem csinálhattak, mivel a magánerdőbirtokos, okulva mások kárán, ezen már bonyolultabb üzletbe bocsátkozni nem mer, a hatósági felügyelet alá tartozó erdőkben pedig cserhántásra alkalmas állabok ez idő szerint nem kerülnek kihasználás alá.

Kiváló tiszteletem kifejezése mellett maradok

alázatos szolgája :

Sárközi Miksa,
járásí főerdész.

Az 1885. évi budapesti kiállításról.

Az 1885-ik évi budapesti kiállítás erdészeti csoportjának szervezésére és rendezésére „országos erdészeti szakbizottság” név alatt egy külön bizottság alakított, melybe — mint ezen füzetnek egy másik közleményéből is kitetszik — az országos erdészeti egyesület is 12 tagot küldött ki kebeléből. A bizottság többi tagjait az országos kiállítási bizottság nevezte ki, úgy, hogy az, egészben véve, a következő 25 tagból alakult meg: Aadrubányai Béla, Baiersdorf Adolf, Bedő Albert, Belházi Emil, Bothó Imre, Eleöd Jósa, Garlathy Kálmán, Ghyeczy Emil, gelsei Gutmann Izidor, Hoffmann Sándor, Horváth Sándor, Havas József, Illés Nándor, Kovács Géza, Luczenbacher Pál, Maderspach Viktor, Neuschloss Marczel, Pokupcsics Gyula,